

tud sikeresen megbirkózni lelki problémáival. A tanácsadás szakembere a pszichológus. A továbbiakban a szerző ismerteti a legfontosabb diagnosztizáló eljárásokat: ROSSHACH, SZONDI, TAT teszt, gyermekekénel a „világjáték” teszt. Érdekes néhány korszerű kezelési mód ismertetése: autogén tréning, a TEIRICH-féle zene-terápia és a csoportos terápia. Különösen vonzóak számunkra a csoportos terápia, vagy még helyesebben, a csoportos pszichológiai foglalkozás eredményei. Komolyan fontolóra kell vennünk a szerző javaslatát, hogy „csoportos lélektani gyakorlatokat” rendezzünk főiskolai-hallgatók részére. Az ifjúságnak azt

a spontán igényét elégítenénk ki, hogy velük a „nagy” kérdésekről beszéljünk.

A könyvet gazdag példaanyag illusztrálja. A képanyag kiválasztásánál erősen érezhető a szerző immár több évtizedes amerikai környezete. A példák és a képek is amerikai ízű idillt szügerálnak, amitalán vonzó lehet a nagyközönség előtt, de tudományos értéke nem nagy.

Ilyen és még sok más kritikai szempont mellett is CH. BÜHLER műve megérdemli, hogy behatóbban tanulmányozzák és egyes részeit esetleg magyarrá le is fordítsák.

GÁSPÁR KÁLMÁNNÉ

AZ MTA PEDAGÓGIAI BIZOTTSÁGA

NAGY SÁNDOR elnök jelentése a Pedagógiai Bizottság és az albizottságok 1963. évi munkájáról, hozzászólások

A Pedagógiai Bizottság 1963. évi munkájának értékelésekor természetesen azokból a feladatokból kell kiindulnunk, melyek az akadémiai bizottságok előtt általában állnak, s az elvégzett munkát ezek alapján szükséges mérlegetünk.

Az akadémiai bizottságok — amint ez közismert — alapvetően azt a célt szolgálják, hogy tudományszervezési és tudományirányító tevékenységet fejtsenek ki, összhangban a Magyar Tudományos Akadémia egyetemleges feladataival.

A tudományszervezési és tudományirányító tevékenység feltételei és körülményei azonban nem egészen azonosak a különböző bizottságok esetében. Ezért figyelemmel kell lennünk azokra a jellegzetességekre, melyek az egyes bizottságok esetében a tudományszervezés viszonylatában fennállnak.

Bizottságunk esetében mindenekelőtt tekintetbe kell vennünk azt a körülményt, hogy tudományszervező tevékenysége az elmúlt esztendőben — más bizottságokéhoz képest — némileg változott; bizonyos értelemben csökkeni látszott, végső soron azonban differenciáltabb lett. Ez a sajátos helyzet úgy érthető meg, ha tekintetbe vesszük, hogy a távlati kutatási tervben szereplő pedagógiai fő feladat (a 67. sz. fő feladat) felelőse nem az Akadémia, hanem a Művelődésügyi Minisztérium. E fő feladat koordinációs munkálatai tehát nem Bizottságunk hatáskörébe tartoznak, hanem a Minisztérium által felállított Koordinációs Bizottság feladatkerébe.

Ebből a helyzetből azonban a Pedagógiai Bizottság korántsem vonhat le olyanféle következtetést, mintha a kutatási terv által meghatározott kereten belüli és e kereteken kívül eső kutatások irányító számontartásáért és gondozásáért végső soron nem volna felelős. És olyan következtetést sem, hogy a távlati kuta-

tási terv által meghatározott kutatások országos koordinálását, szervezését, irányítását egyszerűen a Koordinációs Bizottság feladatának tekinti, ő maga pedig megelégszik a tudományszervezésnek azzal a szintjével, mely tudománypolitikai, elvi és metodológiai kérdések gondozását jelenti.

Bizottságunk nem is elégedett meg ezzel, hanem múlt évi programjába tervszerűen beállította annak megvizsgálását: milyen módon tudja segíteni a Koordinációs Bizottságot fontos funkciójának teljesítésében. Múlt évi munkánk egyik fontos állomása volt az ezzel kapcsolatos ülés, és igen lényegesek azok az elvi megállapodások, melyekre ekkor Bizottságunk — a Koordinációs Bizottság elnökének előterjesztése és javaslatai alapján — jutott. A megállapodások lényegileg arra vonatkoztak, hogy a Koordinációs Bizottság nemcsak lehetségesnek tartja, hanem egyenesen igényli a Pedagógiai Bizottság és albizottságainak közreműködését a távlati kutatási terv feladatainak irányításában, elvi támogatásában, s a jelentkező eredmények tudományos értékelésében.

Annak ellenére, hogy az elvi megállapodások e tekintetben kialakultak, még további kérdések tisztázására kell majd sort kerítenünk, hogy Bizottságunk a maga feladatait ebben a vonatkozásban minél hatékonyabban tudja megoldani. A kutatásban résztvevő felsőfokú intézményekben, illetve azok bevonásával rendezett ankétokon, a Magyar Pedagógia értékelését is szolgáló beszélgetéseken látszik ez leginkább megfelelő módon keresztülvihetőnek, továbbá természetesen egyes tudományos anyagok bizottsági, illetve albizottsági vitáin.

Még ehhez is szükséges azonban az, hogy maga a Koordinációs Bizottság a maga tevékenységének pregnansabb körvonalait megkapja, illetve kialakítsa. Ennek jelei az utóbbi időben egyre jobban mutatkoznak.

Úgy gondolom, a két bizottság vezetésének együttműködési szándékában a jövőben sem lesz hiány, s az együttműködés konkrét formáinak kimunkálása tekintetében ez az egyik legfontosabb feltétel.

Azt hiszem, igen lényeges körülmény, hogy a távlati kutatási terv részletes „lebontásban” való ismertetése egészen rövid időn belül Bizottságunk folyóiratában, a Magyar Pedagógiában megtörténik. Messzemenően egyet lehet érteni e tekintetben is annak a fontos tanulmánynak a megállapításaival, mely „A magyar neveléstudomány helyzete és feladatai” címmel a Magyar Tudomány 1964. évi 1. számában FALUDI SZILÁRD és NAGY LÁSZLÓ tollából megjelent. Itt többek között ezt olvashatjuk: „A távlati kutatási terv témáinak pontos lebontása és a terv ismertetése annál is inkább fontos, mert ez nemcsak a kutatási terv közvetlen végrehajtásában részt vállaló intézmények és személyek kutató munkáját teszi tudatosabbá és tervszerűbbé, hanem tájékoztatja a széles pedagógus közvéleményt is a legfontosabb témákról. Egy ilyen tájékoztatás jelentőségét most, amikor rengeteg helyi kezdeményezésről, a pedagógiai kérdések iránt érdeklődők számának szaporodásáról, spontán kísérletekről, valóságos pedagógiai »erjedésről« tudunk, nem lehet túlbecsülni”. (Id. t. 18.)

Bizottságunk tudományos szervező és -irányító tevékenységében fontos előrelépést jelentett az elmúlt esztendő kezdetén az új albizottságok munkájának megindulása. Amint ismeretes, korábban csak a neveléstörténeti albizottság működött a Pedagógiai Bizottság mellett. Hála annak a támogatásnak, melyet Bizottságunk az MSZMP Tud. és Kulturális Osztályának tudományos alosztályától több vonatkozásban is kapott, a II. Osztály egyetértésével 1963 elején elkezdhették működésüket a nevelésméleti, valamint a didaktikai-metodikai albizottságok.

Jeleznem kell itt azt a körülményt, hogy a II. Osztály más bizottságai mellett ilyen albizottságok nem működnek; ez a helyzet tehát szintén speciális körülmény a Ped. Bizottság esetében. Ez a helyzet sajátos teendő és belső koordinációs munkálatok egész sorát igényli a bizottságtól, egyszersmind azonban jelentős mértékben járulhat hozzá — legalábbis perspektívikusan — akciórádiuszának növekedéséhez.

Az albizottságok munkásságára a későbbiekben külön is kitérek; már itt szeretném azonban jelezni, hogy a hozzájuk fűzött reményeket — meggyőződésem szerint — messzemenően beváltották; előrelépést jelentettek a neveléstudományi irányítás akadémiái lehetőségeinek kibővítése tekintetében, s megszervezésük egyszersmind fontos lépést jelentett tudományos életünk demokratizmusának fejlődésében.

Bizottságunk a múlt esztendőben ismételtlen foglalkozott egyes albizottságaink munkájával és kiadói tevékenységével; természetesen azonban, hogy ezt a munkát — ilyen szélesebbkörű albizottsági rendszer még első esztendőben működővén — éppen csak megkezdhette. A Bizottság ilyen irányú tevékenységét fokozottabban kell ebben az esztendőben kibontakoztatni. S ebben az esztendőben már a feltételek is jobbak lesznek ehhez, rendelkezünk már a legminimálisabb tapasztalatokkal az albizottságok munkáját illetően. Úgy gondolom, nem lett volna helyes a múlt évnél jobban elébe menni ezek munkásságának; ki kellett várni — és érdemes is volt kivárni — az indulással kapcsolatos saját erőfeszítésekből származó eredményeiket.

Itt kell beszámolnom arról az egyébként közismert és sajnálatos tényről, hogy amennyire örvendetes előrelépés az albizottságok rendszerének kialakulása, annál kevésbé örvendetes, hogy az előzetesen kilátásba helyezett perspektívák, és biztató előjelek ellenére pedagógiai kutatócsoport az Akadémia keretében nem jött létre; így az elmúlt évben sem teremtődött meg a bizottsági munkához oly nélkülözhetetlen vagy legalábbis e tekintetben sokat jelentő intézményes bázis, melyet a legtöbb akadémiai bizottság rendelkezik. Nem kívánom itt külön bizonyítani, milyen nagy különbség van ilyen tekintetben a mi lehetőségeink s egy olyan bizottság lehetőségei között, amely mögött nagy akadémiai kutató intézet vagy akár csak egy szerény kutató csoport áll.

Úgy gondolom, nem volna célszerű itt részletesen ismertetnem azt a sajnálatos huzavonát, amely amiatt következett be, hogy a Művelődésügyi Minisztérium 1962 végén azt a szándékát közölte az Akadémia II. Osztályával, hogy pedagógiai kutató csoportot kíván felállítani, később pedig ettől a szándékától elállt; a bejelentéssel érthető módon leállította azt a folyamatot, mely valamivel korábban az Akadémián kezdetét vette s egy elméleti jellegű pedagógiai kutató csoport felállításának lehetőségével biztatott.

Természetesen fontos körülmény, hogy a pedagógiai kutató csoport az Akadémia elnökségének távlati tervében szerepel, az igények azonban ezen a vonalon annyira sürgetők, hogy már az is késői lenne, ha a mai napon elkezdene működését egy ilyen kutató részleg. Aligha kell ugyanis ismételtlen bizonyítani, hogy a fundamentálisnak tekinthető pedagógiai kutatások lehetőségei több tekintetben igen kedvezőtlenek, esetenként pedig szinte a minimális lehetőségek sincsenek adva. Egy olyan helyzet *circulus vitiosus*-ából kilábolni, melyben az „alkalmazott” jellegű pedagógiai kutatásokat több területen nem egészítik ki és nem előzik meg olyan alap kutatások, melyeknek eredményeit alkalmazni lehet — csakis egy

perspektivikus terv alapján dolgozó akadémiai kutató csoport tevékenysége útján volna lehetséges. Az erre vonatkozó igény indokoltabb, mint bármikor, és úgy gondolom, ennek ismételt leszögezése mai ülésünkön is elkerülhetetlen.

Legyen szabad itt ismételtlen hivatkoznom a Magyar Tudomány imént már idézett cikkére, melynek legfontosabb megállapításai között ott találhatjuk ezeket a mondatokat:

„A következő időszak legfontosabb feladatai közül kiemelten kell foglalkozni a tudományos kutatómunka szervezésének és irányításának megjavításával. Véleményünk szerint elengedhetetlenül fontos a MTA szervezésében létrehozni a Pedagógiai Kutató Csoportot. A kutatócsoport munkáját mindenekelőtt a legfontosabb alapproblémák kimunkálására kell felhasználni”. (Id. t. 20.)

A továbbiakban néhány szót Bizottságunk folyóiratáról s általában publikációs tevékenységéről szabadjon szólnom. Ez a terület természetesen egyike a legfontosabbnak tudománysszervező és -irányító lehetőségeink vonatkozásában.

Folyóiratunk új folyama az elmúlt esztendőben túljutott az első esztendő alapvető gondjain és nehézségein s megkezdte második évi működését. Első esztendei tevékenységét a II. Osztály illetékes ülése egészben véve pozitíven értékelte s megállapította, hogy lényeges, a gyakorlat szempontjából jelentős közoktatáspolitikai és pedagógiai kérdésekkel foglalkozik, a helyesen értelmezett aktualitás határai között mozogva alapjában eleget tesz azoknak az igényeknek, melyek akadémiai folyóirattal kapcsolatban támaszthatók. Ugyanakkor felhívta a szerkesztőbizottság figyelmét arra, hogy a színvonal további növelését szorgalmazni — más folyóiratokkal egyetemben — nem felesleges, továbbá, hogy szükséges lenne növelni az idegen nyelvű anyag ismertetésének, elemzésének kereteit.

Hasonló értelemben foglalkozott a Pedagógiai Bizottság is a Magyar-Pedagógiával az elmúlt esztendő egyik ülésén. Megállapítható, hogy mindaz, amit bizottsági tagjaink kritikai észrevételekként megtettek és javasoltak, természetesen támogatást jelentett a szerkesztés munkájában. Úgy gondolom, hogy az idej esztendőben a folyóirat megvitatását (bár ez az elmúlt esztendőben is kibővített ülésen történt) még szélesebbkörű plénumon kell elvégeznünk. Itt mindenekelőtt az albizottságok tagságának a vitába való minél szélesebb értelmű bevonására kellene elsősorban gondolnunk.

Ezen a helyen a folyóirattal kapcsolatban mindössze két észrevételt legyen szabad megtennem. Az egyik észrevételnek szükségképpen önkritikus jellegűnek kell lennie. Az elmúlt esztendőben ugyanis elhatároztuk, hogy megkezdjük olvasóankétok rendezését, s ezeknek a folyóirat, de általában a Bizottság szempontjából való jelentőségét is alig ha kell részle-

tesebben fejtegetnem. Sajnos, csak az első tájékoztató lépéseket tudtuk megtenni ebben az irányban, s különböző okok miatt az első ankétokat megrendezni csak ebben az esztendőben tudjuk.

A másik észrevétel arra vonatkozik, hogy mind az elvi-elméleti jellegű, konkrét kutatási eredményeket tartalmazó tanulmányok, mind a recenziók tekintetében mindmáig nem rendelkezünk túlságosan gazdag repertoárral. Ezen a helyen szeretném ismételtlen megemlíteni, hogy a folyóirat a Pedagógiai Bizottság, és szélesebben szólva: a pedagógiai bizottságok folyóirata. Úgy gondolom, a folyóirat színvonalához méretezett anyagokkal a folyóiratot támogatni — bizottságaink egész tagságának egyetemleges és a jövőben valamivel fokozottabban teljesítendő feladata.

Bizottságunk az elmúlt esztendőben is tovább folytatta olyan irányú publikációs tevékenységét, mely *tanulmánykötetek* megjelentetésére és előkészítésére irányul. A múlt év egyik ülésének fontos teendője volt annak mérlegelése, vajon 1961-es tanulmánykötetünk mit jelentett a hazai pedagógia fejlődése szempontjából általában, iskolareformunk feladatainak segítése tekintetében különösen? Ez a kötetünk — mint ismeretes — a nevelés és az oktatás módszereinek tematikai körében mozgott, s közvetlen folytatása volt az előzőnek, mely a nevelés és oktatás tartalmi kérdéseivel foglalkozott.

Bizottságunk az említett ülésen — kibővítve sorait külső szakértők bevonásával is — igyekezett reálisan és érdemének megfelelően mérlegelni a szóban forgó kötetet, természetesen nem hunyva szemet annak egyes fogyatékségei felett sem. Ez a reális értékelés annál inkább szükségesnek mutatkozott, mert annak a vitának a során, mely *Elmélet és gyakorlat a pedagógiában* címmel ezzel a kötetünkkel kapcsolatban kialakult, kiegyensúlyozott és mérvadó mérlegelések mellett olyan vélemények is elhangzottak, melyek aligha tekinthetők reálisoknak a kötet pedagógiai felhasználhatóságát illetően.

Ez a vita — egyes problematikák megnyilvánulások ellenére — mégis bizonyos tanulságokkal szolgált; mindenekelőtt nyilvánvalóvá tette, hogy az elméleti eredmények gyakorlati hasznosításában mutatkozó nehézségek okai sokfélék. Az okok között ott szerepel a pedagógusok túlterhelése mellett a pedagógiai kiadványok nehezen hozzáférhetősége és igen gyenge propagálása is (hogy csak néhány okra hivatkozzunk); ebből a helyzetből természetesen le kell vonnunk olyan következtetéseket is, amelyek az általunk történő hatékonyabb propagálás irányába esnek, miközben reméljük, hogy más illetékes fórumok is többet tesznek majd a jövőben annak érdekében, hogy az elméleti munka eredményei jobban eljussanak a gyakorlathoz. Ezt annál inkább is remélünk

kell, mivel az iskolareform irányában minél eredményesebben előrehaladni csakis úgy lehet, ha a különböző területeken megszülető pedagógiai eredmények, pozitív javaslatok minél teljesebb integrációját tudjuk elérni.

Legutóbb megjelent tanulmánykötetünk megvitatása még előttünk levő feladat; ugyanakkor már jelenthetem, hogy előrehaladott stádiumban van 1963-ban összegyűjtött tanulmányaink megjelenése, és bizottságunk megvitatatta — vagy legalábbis előkészítette — azokat a terveket, melyek a következő két tanulmánykötet jellegét és tartalmát körvonalazzák.

Egy további igen fontos szektora volt a bizottság múlt évi működésének azoknak a legfontosabb *közüktatáspolitikai, elvi-pedagógiai, metodológiai kérdéseknek* a felvetése és megvitatása, melyek centrálisaknak tarthatók s melyek viszonylag szűk keretben mozgó munkatervében helyet kaphattak. Ezek között részletesen foglalkozott a bizottság az *iskolareform* időszerű kérdéseivel s az idevontakozó munkálatok perspektíváival. Nem lett volna célszerűen elérni, hogy megfelelő időben az új tervek öratervi koncepciója s általános körvonalai állásfoglalás tekintetében a Bizottság elé is eljussanak. Illetékes helyen azonban ilyen igény nem merült fel, de úgy hiszem, célszerű lenne a jövőben a megfelelő lehetőségeket felhasználni arra, hogy egyrészt felmerüljön, vagy ha ez nem történik is meg, a lehetséges utakon állásfoglalásunk illetékes helyre eljusson. Ebben a vonatkozásban a bizottság munkáját kétségtelenül erősíteni lesz szükséges. — A fontos tartalmi kérdések sorában foglalkozott bizottságunk továbbá a *pedagógiai szociológia* (nevelés-szociológia) helyzetével, jelenkori problematikájával, az e területen jelentkező teendőkkel is. Ugyancsak napirendjére tűzte a *képességké* pedagógiai problematikájának feltárását, megvitatását, s úgy hiszem, ez az előbbi témával egyetemben a tartalmi kérdéseknek valóban legkorszerűbb „rétegét” képviseli. — Más, ugyancsak fontos kérdéseket is napirendre tűztünk (például a felnőttoktatás pedagógiai kérdéseinek, valamint az összehasonlító pedagógiai kutatás nemzetközi helyzetének és hazai feladatainak megvitatását), azonban a munkaterv némileg maximalistának bizonyult, ezért egyes feladatokat kénytelenek voltunk a mostani esztendőnek meghagyni.

Természetesen nem volna célszerű a Bizottság által gondozott tartalmi kérdéseknek a körét elsősorban azoknak a témákon mérni, melyeket viszonylag nem nagy számú ülésükön közvetlenül meg tudtunk vitatni; feltétlenül ide tartoznak mindazok a kérdések is, melyeket egyrészt évenként megjelenő tanulmánykötetünkben, másrészt negyedéves folyóiratunkban programunkba vettünk és gondoztunk. Ha e három területet együttesen figyelembe vesszük, akkor túlzás nélkül elmondhat-

juk, hogy Bizottságunk a neveléstudomány alapvető kérdéseinek viszonylag széles körét tekintette át és lehetőségeihez képest fontos lépéseket tett e fundamentális kérdések megoldása, a pedagógiai ezek mentén elterülő törzsananyagának gazdagítása érdekében.

Még viszonylagosan sem lenne teljes ez az egyébként nagyon is vázlatos beszámoló, ha nem szólnék arról a fontos fejlődésről, mely az elmúlt esztendőben azáltal következett be, hogy létrejött az átszervezett Tudományos Minősítő Bizottság keretében a *pedagógiai szakbizottság*. Ilyen formán egyféle megoldást kapott az a probléma, mely évek óta ismételtelen felmerült, hogy ugyanis az Osztály bizottságai nem egészen szabályozott és eltérő formákban tudnak vagy nem tudnak az aspiránsok ügyeivel és a disszertációk kérdéseivel foglalkozni. Mivel ezek az ügyek a jelenlegi szervezeti megoldás szerint az osztályok hatásköréből kikerültek, nyilvánvalóvá lett annak szükségessége, hogy az osztályok által szervezett bizottságokon kívül megszervezett szakbizottságok legyenek ezeknek a kérdéseknek a gazdái. Így jött létre a pedagógiai szakbizottság is. Ennek természetes következménye, hogy a minősítésekkel kapcsolatos ügyek, melyeknek felelőssége Bizottságunkban nemegyszer felmerült, egyértelműen gazdára találtak. Természetesen aligha képzelhető el ebben az esetben sem, hogy Bizottságunk a megfelelő áttételeken keresztül ezekben a kérdésekben a szükséges mértékben álláspontját ne képviselje. Úgy gondolom, hogy ennek feltételei adva vannak, hiszen a szakbizottság elnöke és titkára tagjai a Ped. Bizottságnak is. Ugyanakkor talán nem felesleges azt a kívánságot kifejezésre juttatni, hogy a két bizottság vezetőinek személyes elvtársi kapcsolatain túl az együttműködés kérdéseit nem lesz felesleges akadémiailag valamely idevonatkozó dokumentumban is meghatározni, illetve elrendezni.

Engedjék meg, hogy a továbbiakban néhány szót arról az értékes munkáról szóljak, melyet *albizottságaink* végeztek. A dolog természetéből adódik, hogy e tekintetben beszámolómnak különösen vázlatosnak kell lennie, mivel albizottságaink munkája sokirányú és tartalmilag is igengazdag; a végzett munka főbb irányainak és eredményeinek mintegy regisztratív felsorolása azonban itt csupán azt a célt szolgálja, hogy egymás munkájáról a szükséges mértékben tájékozódjunk, továbbá hogy bizottságaink munkáját koordinálni és tevékenységüket a lehetséges mértékben integrálni megkezdjük.

Legrégebben működő és kialakult hagyományokkal rendelkező albizottságunk, a *neveléstörténeti albizottság*, gazdag programot realizált az elmúlt esztendőben.

Úgy gondolom, első helyen kell említeni munkájának azt a jelentős eredményét, mely a neveléstörténeti füzetsorozat első köteteinek

megjelenésében jelentkezett. Miközben az első három kötet megjelent, további ötnek a kéziratát már elkészült és újabbak vannak készülöben. Ezeket a fontos kiadványokat a közvélemény általában pozitívan fogadta.

Az albizottság további igen fontos publikációs tevékenységként kell említeni a Tanulmányok a neveléstudomány köréből 1962-es kötetében több alapvető neveléstörténeti közleménnyel való részvételt, továbbá egy önálló kötet szervezését és szerkesztését, mely a „Fejezetek a munkára nevelés hazai történetéből” címmel fontos tanulmánygyűjtemény megjelenését engedi remélni. Ez utóbbinak az albizottság valamennyi tanulmányát megvitatta s így maximális erőfeszítést tett ennek a nagyon időszerű problémátörténeti kötetnek magas színvonaláért.

Differenciált és alapos értékelést kapott az albizottság egyik ülésén a „Tanulmányok a magyar népi demokrácia neveléstörténetéből (II)” című tanulmánykötet; a vita jó segítséget adott az egyes tanulmányok továbbfejlesztéséhez.

Általában megállapítható, hogy az albizottság eleven publikációs tevékenységet végez és mozgékonyan, gyorsan reagál a megjelent neveléstörténeti kiadványokra. Ehhez tartozik az is, hogy az elmúlt évben színvonalas nemzetközi és hazai neveléstörténeti folyóiratszemlét tartott, melyen felmerült a külföldi szaklapokban való publikálás, a nemzetközi kapcsolatok tevékenyebb ápolásának igénye, s ebben az irányban bizonyos javaslatok is kimunkálásra kerültek.

Az albizottság a vázolt fontos publikációs és kritikai tevékenység mellett színvonalas megemlékezések egész sorát tartotta. Ezek közül külön is megemlítendő az Albizottság 1963. szeptemberi ülése Szarvason. Itt KEMÉNY GÁBOR halálának 15 éves évfordulója alkalmából emléktáblát helyezett el az óvónőképző intézet falán, és megemlékezett BENKA GYULÁRÓL, valamint a 100 éves szarvasi tanítóképzésről. Színvonalas megemlékezést tartott továbbá az albizottság EÖTVÖS JÓZSEF-ről, PÉTERFI SÁNDORRÓL és GAAL MÓZES-ről.

Összefoglalóan megállapítható tehát, hogy az albizottság érdemben foglalkozott a neveléstörténeti hazai publikációk szervezésével, lektorálásával és kritikai elemzésével; megemlékezései pedig hozzájárulást jelentettek haladó neveléstörténeti hagyományaink ápolásához. Mindezek mellett folyamatosan és eredményesen intézte a hazai neveléstörténeti kutatásokkal kapcsolatos legfontosabb szervezési feladatokat.

Az albizottság múlt évi munkatervét egészében teljesítette. Üléseiről rendszeresen és igen pontosan, tartalmas jegyzőkönyvek útján tájékoztatta a Pedagógiai Bizottságot. Ezt külön is szeretném kiemelni, mert a tájékoztatás igen jó eszközeinek bizonyult ez a vázlatos,

de minden fontos tartalmi kérdést rögzítő dokumentum.

Az albizottság a mostani esztendőben a megkezdett úton kíván tovább haladni (a beterjesztett munkatervi javaslat szerinti tárgyakban), azzal a többlettel és tervvel, hogy a neveléstörténeti kutatás legfőbb metodológiai problémáiban szeretne további előrehaladást elérni.

Neveléseméleti albizottságunk — amint ez ismeretes — a múlt esztendőben kezdte meg működését. Munkáját természetesen azzal kellett kezdenie, hogy közelebbről meghatározza működésének fő területeit, az előtte álló fő feladatokat.

Az Albizottság megállapította, hogy alapvető feladata a neveléseméletnek a rendelkezésre álló eszközökkel való továbbfejlesztése. E feladat megvalósítása érdekében figyelemmel kíséri a fontosabb neveléseméleti kutatásokat, elsősorban a Távlati Kutatási Tervben foglaltak végrehajtását, javaslatokat tesz a kutatások koordinálására, az elhanyagolt kutatási témák felkarolására; megvitatja a legfontosabb neveléseméleti problémákat és jelentősebb műveket; segíti az elmélet és gyakorlat egységének megvalósulását, ezen belül a nevelésemélet tudományos kutatóinak és a gyakorló pedagógusoknak minél szélesebb körű együttműködését; támogatja neveléseméleti kiadványok megjelenését.

Az elmondottak alapján — úgy gondolom — egészen nyilvánvaló, hogy neveléseméleti albizottságunk körültekintő gondtal és helyesen határozta meg feladatait; ezek a feladatok a maguk egészében megegyeznek azokkal az igényekkel, melyek az adott időszakban objektív szükségessé tették ennek az albizottságnak az életre hívását.

A neveléseméleti albizottság 1963. évi munkaterve a maga egészében a fenti feladatmeghatározás alapján állt össze.

Mindenekelőtt részletesen megvitatta a neveléstudomány Távlati Kutatási Tervének neveléseméleti témáit. A megbeszélés feltárta, hogy mely témák gondozása nincs ezideig biztosítva és hogy melyek a kutatás koordinálása terén felmerülő legfontosabb feladatok. A vita kiemelte a tanulók munkavégzésével kapcsolatos legfontosabb pedagógiai problémák fontosságát. Mindezzel az albizottság jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy szoros együttműködés alakuljon ki a Koordinációs Bizottság és az Akadémián működő bizottságok tudományos szervező tevékenysége között.

Külön is kiemelendőnek tartom azt a bátor kezdeményezést, amellyel az albizottság a pedagógiai rendszertani problémákhoz nyúlt. A nevelésemélet rendszertani problémáit tárgyaló ülés élénk vita, éles problémafelvetések színhelye volt; ugyanitt figyelemre méltó kísérletek is történtek egyes rendszertani problémák megoldására. E problémák azonban olyan nagy-

ságrendűeknek bizonyultak, hogy egy vita semmiképpen nem vállalkozhatott megoldásukra. Ezért az albizottság úgy döntött, hogy a megbeszélés anyagának publikálásával szélesebbkörű nyilvánosságot biztosít s egy későbbi időpontban visszatér a kérdés megválaszolására.

Hasonlóan fontos problémák feltárásához vezetett az albizottságnak az az ülése, melyen a Nevelési Terv egyik fontos kérdését, a követelmény szintek és a tevékenységi formák közti kapcsolatot tárgyalták meg. Az ülés gazdag anyagának ellenére megállapítható volt, hogy egyelőre szinte csak jelezni lehet a megválaszolásra váró kérdések hosszú sorát, ezért az albizottság úgy határozott, hogy ezek megvitatására visszatér.

Fontos rendezvénye volt az albizottságnak az említettekén túl az az ülés, melyen „A tanulók világnézeti és erkölcsi fejlődése” című művet vitatták meg; ezzel az albizottság megkezdte annak a programjának teljesítését, mely szerint figyelemmel kíséri és megvitatja a legjelentősebb nevelésméleti műveket.

Összefoglalóan megállapítható, hogy az albizottság munkaterve értékes feladatkitűzéseket tartalmazott, a munkaterv reális volt s azt az albizottság eredményesen hajtotta végre. Ez a tevékenység egy igen fontos területen eredményesen egészítette ki a Pedagógiai Bizottság erőfeszítéseit és értékesen kapcsolódott azokhoz.

Didaktikai-metodikai albizottságunk ugyancsak az elmúlt esztendő elején kezdte meg tevékenységét. A didaktika és metodika adott helyzetéből önként következik, hogy — ha lehetséges — még komplikáltabb feladatok egész sorát kellett gondozásba vennie, mint más albizottságainak. Első munkatervét mindenekelőtt azzal a megfontolással kellett összeállítania, hogy a további munka megalapozására a didaktika egyes alapkérdéseiben kell — kölcsönös véleményesével — a lehetőségek szerint egységes nézeteket kialakítania. Ezért alapvető tartalmi kérdések egész sorával kellett behatóbban foglalkoznia, beleértve természetesen a didaktika és metodika viszonyproblémáit. Az albizottság az ezzel kapcsolatos ülések egyikén arra az álláspontra jutott, hogy „a metodikákat nem az egyes szaktudományok, hanem az általános pedagógia rendszerébe tartozó, önálló kutatási területtel rendelkező tudományágaknak kell tekinteni”. A további témák megbeszélésekor igen kedvezőnek bizonyult az a körülmény, hogy az Albizottság — összetételénél fogva — együttesen tudta érvényesíteni az általános didaktika és az egyes szaktárgyi metodikák szempontjait.

Az említett problematikán túl a tartalmi kérdések elismerésre méltóan gazdag anyaga szerepelt az Albizottság múlt évi munkájában. A történelemtanítás és módszertanának fogalma, az óratípusok és a szabad óratervezés

kérdései, a tankönyvek és segédkönyvek aktuális összefüggései éppúgy felsorolhatók itt, mint a házi feladatok didaktikai problematikájának és a munkaadatás didaktikai vonatkozásainak mindenképpen időszzerű anyaga. Csak elismeréssel lehet szólni arról a fáradozásról, mellyel az albizottság a nyilvánosságot tájékoztatni törekszik munkájáról; szinte valamennyi referátum megjelent vagy megjelenés előtt áll. Ezekben a fontos publikációkon túl széles szakmai körökkel törekedett az Albizottság egyéb úton is felvenni a kapcsolatot.

S itt kiemelten szeretném említeni azt a kezdeményezést, mely metodikai ankétok rendezésére vezetett. Bár különböző okok miatt a tervezett hat ankétból csak három volt lehetséges megtartani, mégis megállapítható, hogy már ezek is megfelelő alkalmak voltak az egyes tantárgyak metodikájával foglalkozó szakemberek véleményeserűjének, s egyben azt is lehetővé tették, hogy az Albizottság megbeszélésein kialakult nézetek szélesebb körben elterjedjenek. (Egyébként az elmúlt esztendőben a magyar nyelvtani, a kémiai és a munkaoktatással kapcsolatos metodikai ankétok megrendezésére került sor.)

Alapvető tartalmi kérdések megvitatásán és metodikai ankétok rendezésén túl egy harmadik irányban is jelentős eredményről számolhatunk be a didaktikai-metodikai albizottság tevékenységét illetően. Ez nem kevesebb, mint az akadémiai tanulmánykötetek sorában egy önálló tanulmány-kötet megtervezése és szerkesztésének megkezdése. A szerkesztés elvi és gyakorlati szempontjainak ismertetése céljából az elmúlt év decemberében az albizottság megbeszélésre hívta össze a tanulmányok megírására vállalkozó albizottsági tagokat és külső résztvevőket. A megbeszélés 20 résztvevője egyrészt tervezett tanulmányának témáját ismertette, másrészt az azonos tantárggyal foglalkozó szerzők tisztázni törekedtek a témák pontosabb elhatárolását.

Összefoglalóan megállapítható, hogy bár a didaktikai-metodikai albizottság 1963. évi terve meglehetősen zsúfoltnak bizonyult, az albizottság a terv teljesíthetőségének határai között eredményes munkát végzett, sok területen kezdeményezően lépett fel, a működésével kapcsolatos reményeket beváltotta. Külön is szeretném kiemelni azt az ismételt megnyilvánuló szándékot, mely az albizottság vezetése részéről a Pedagógiai Bizottsággal való jó együttműködés tekintetében konstatálható volt. Úgy gondolom, ez a bizottságok koordinált tevékenységének fontos és eléggé nem méltányolható feltétele.

Kedves Elvtársak, jelentésem végére érve, engedjék meg, hogy visszatérjek ahhoz a kezdeti megállapításhoz: a Pedagógiai Bizottság tudományszervező és -irányító tevékenysége az elmúlt esztendőben differenciáltabb lett, holott

első pillanatra kevesebdni látszott. Ha az albizottságok tevékenységét, a Bizottsággal való együttműködésük sokféle lehetőségét és szükségességét, valamint a Bizottságnak a Koordinációs Bizottsággal való helyesen értelmezett együttműködését átgondoljuk, akkor máris nyilvánvaló, hogy a Bizottság tudomány-szervező munkálkodása valóban differenciáltabb, komplexebb jellegű lett. Ez a körülmény megkívánja a bizottságtól, hogy a szokásos munkatervi feladatokon túl egyéb feladatokat is teljesítsen; szinte azt lehetne mondani, hogy *a feladatoknak kettős sora jelentkezik*: az egyik a bizottsági ülésekben realizálható, a másik azonban az ülések közötti időszakokban is állandó erőfeszítéseket igényel a bizottság vezetése részéről. Ezért teljesen egyet lehet érteni a Magyar Tudomány már idézett cikkének azokkal a megállapításaival, melyek ezt a többletet a Bizottság jövőbeni tevékenységétől határozottan igénylik. „A MTA Pedagógiai Bizottságának — olvassuk a Magyar Tudományban — szervezettebb irányító és koordináló munkát kell biztosítania. Még több erőfeszítést kell tenni annak érdekében, hogy a többi tudományokkal szorosabb és termékenyebb együttműködés jöjjön létre. Elő kell készíteni esetleges komplex kutatások megszervezését. Nagyobb körültekintéssel, de határozott következetességgel nagyobb számban kell bevonnai a vidéki egyetemeket, főiskolákat, felső, és középiskolák gyakorlati szakembereit a tudományos tevékenységbe. Ezen túl fontos aktuális, pedagógiai, tudománypolitikai kérdésekről helyi vagy országos jellegű vitákat kell szervezni. Több segítséget és ösztönzést kell nyújtani a pedagógiai folyóiratok szerkesztősegeinek a fiatalok számára publikációs lehetőségek biztosításával”. (Id. t. 20.)

Meg vagyok bizonyos, hogy mind ezeket a feladatokat, mind egyéb, ugyancsak jelentős és a Bizottság hivatásából következő teendőket Bizottságunk — az albizottságok támogatásával — egyre jobban, egyre hatékonyabban fogja megoldani. Bizonyos speciális feladatok megoldása érdekében megfontolandó az a javaslat, mely gyógypedagógiai albizottság létesítésére vonatkozik. És azt hiszem, a bizottsági rendszer csak teljessé válnék, ha az óvodai nevelés kérdései is szervezett gondozást kaphatnának a pedagógiai akadémiai irányító szisztémájában.

Abban a reményben, hogy mind a Pedagógiai Bizottság, mind az albizottságok múlt évi tevékenységéből valóban a leglényegesebb vonásokat sikerült kiemelni, jelentésemet befejezem. Úgy gondolom, a jelentés részben indokolja is azokat a munkatervi javaslatokat, amelyeket a Bizottság és az albizottságok elkészítettek, s melyek ülésünk második napirendi pontjaként megvitatásra kerülnek. Mielőtt azonban erre rátérnénk, kérem kell e jelentés szíves tudomásulvételét, illetve annak

megvitatását, s a szükséges kritikai és kiegészítő észrevételek továbbá természetesen a megfelelő javaslatok megtételét.

A beszámolóit élnék vita követte, melynek során a Pedagógiai Bizottság és az albizottságok végzett munkájával és jövőbeni tevékenységével kapcsolatban jelentős észrevételek, fontos javaslatok hangzottak el. KISS ÁRPÁD mindenekelőtt arra utalt, hogy a jelentést tudomásul lehet venni, azzal, hogy az akadémiai Bizottságnak nagy és sokirányú felelőssége van, a lehetőségei viszont meglehetősen kicsik. Meggyőződése szerint a felelősség és a lehetőségek közötti ellentmondás feloldása nagyon is szükséges volna. Szükségesnek tartja ismételtén felvetni egy Pedagógiai Társaság létrehozásának gondolatát, illetve ennek szükségességét. JÁUSZ BÉLA csatlakozott ehhez a javaslatához, hangsúlyozta Pedagógiai Társaság megszervezésének fontosságát. Megemlítette, hogy nézete szerint a jelentés végén ismételtén alá kellett volna húzni egy akadémiai kutató csoport felállításának szükségességét. Ezzel a beszámolóit elfogadta. Mint a Neveléstörténeti Albizottság elnöke, javasolta, hogy a leendő akadémiai csoportban a neveléstörténeti kutatás megfelelő módon képviseltessék. SZOKOLSZKY ISTVÁN megemlítette, hogy a didaktikai-metodikai albizottság jelenlegi létszámkerete nem látszik kielégítőnek, illetve szükséges volna, hogy mindazoknak a tárgyaknak, melyeknek az albizottságban specialistája nem szerepel, megfelelő tudományos képviselője legyen a jövőben. SIMON GYULA annak az aggodalmának adott kifejezést, hogy amennyiben esetleg az albizottságok száma tovább növekszik, a Pedagógiai Bizottság folyóirata pedig változatlan terjedelemben és csak évnegyedenként jelenik meg, nem bizonyul-e majd ez a publikációs lehetőség egyre kevesebbnek? HERMANN ALICE üdvözölte egy óvoda-pedagógiai albizottság létrehozásának a beszámolóiban jelzett esetleges lehetőségét. OROSZ LAJOS kifejezte helyeslését amiatt, hogy a Pedagógiai Bizottság és az albizottságok évenként együttes ülésen tárgyalják meg az elmúlt év munkájáról szóló jelentést és, a munkaterveket. Részletesen szövegezte a pedagógiai kutatásnak kísérleti iskolákban való megszervezéséről, mint igényről és szükségességről. Csak ilyen módon lehetne például a politechnikai képzés lenini programjának realizálásával kapcsolatos tudományos tapasztalatokra szert tenni, egy olyan politechnikai képzés kapcsán, mely nem a szakképzéssel párhuzamosan történik. Kifejtette azt a véleményét, hogy ha kutató csoport létre is jönne, az elsősorban a megfigyelés módszerével kellene hogy dolgozzék. Általában véve is megállapítható, hogy a „rövidzárlatos” kísérletekkel is elsősorban nem a teljesítményképes, hanem a „vizsgaképes” tudást mérjük csupán. Az adott helyzet túlhaladásának szükségessége mellett foglalt

állást. GÁSPÁR LÁSZLÓ ugyancsak melegen támogatta a nevelési folyamat egészét érintő kísérleti iskola megvalósításának gondolatát. Megemlítette az albizottsági beszámolók publicitásának problémáját; a beszámolók megjelenése nélkül esetenként az „önképzőköri jelleg” veszélye fenyeget. Felhívta a figyelmet arra, hogy a Magyar Pedagógia esetében a számok tematikus jellegéhez való ragaszkodás — tapasztalata szerint — a gyakorló pedagógusok köreiben a folyóirat olvasottságát csökkenti. Javasolta napirendre tűzni a pedagógiai könyvkiadás problematikáját. KÖTE SÁNDOR a bizottságok munkájával kapcsolatban a nyilvánosság kérdését tette szóvá. Meggyőződése szerint a minél többirányú kapcsolatok kiépítése szempontjából igen lényeges volna minél többször nyilvános üléseket szervezni. Jó lehetőséget adna erre például a neveléstörténeti füzet sorozat megvitatása. SZENTISTVÁNYI GYULA a bizottságoknak azzal a feladatával foglalkozott, melyet ki kellene fejtenők, vagy legalábbis hatékonyabbá tenniök a gyakorló pedagógusok kísérletezéseivel kapcsolatban. Feltétlenül szükségesnek mondomta a pedagógiai irodalom nagyobb példányszámban való megjelenését és terjesztését. WALDAPEL ESZTER helyeslően csatlakozott ehhez a javaslathoz. Egyszersmind javasolta, hogy a nyilvános ülésekre csak indokolt esetekben kerüljön sor. Vannak ugyanis olyan kérdések, melyekben először maguknak az albizottságoknak kell mintegy belsőleg kifermálni a véleményüket s csak azután válik valójában lehetségessé a nyilvánosság bekapcsolása. FARKAS MÁRTON részletes hozzászólás során kifejtette, hogy a Pedagógiai Bizottság az Osztály megítélése szerint az egyik legtervszerűbben dolgozó bizottság. Természetes, hogy van még itt is javítani való, de jelentős eredményeket, a gyakorlat szempontjából is fontos tevékenységek egész sorát lehet a Pedagógiai Bizottsággal és az albizottságokkal kapcsolatban felemlíteni. Rámutatott a kommunista aktív működésének jelentőségére a Bizottság szempontjából. Jelezte, hogy ebben az évben a Bizottság megbízatása lejár, illetve annak újra való megbízásáról kell majd gondoskodni. Kifejtette azt a véleményét, hogy lassan elérkezik egy Pedagógiai Társaság létrehozásának lehetősége. Ez a jelenleginél is szélesebb bázist biztosítana a Bizottságnak s egyben ez biztosítaná a valódi nyilvánosságot is. Elmondta, hogy a pedagógiai kutatócsoport felállítása szerepel az akadémia elnökségének távlati tervében, egy olyan kutatócsoporté, mely a szükséges és nélkülözhetetlen alapkutatásokat végezné. A továbbiakban részletes tájékoztatást adott az Akadémiai kiadás egyes kérdéseiről, s a pedagógiai kiadványokkal kapcsolatban jelezte annak szükségességét, hogy a jelenlegi volument — mindenekelőtt monográfiák megjelentetése tekintetében —

szükséges lenne túlhaladni. Közvetítette az Osztálynak azt a kívánságát, hogy a Pedagógiai Bizottság foglalkozzék részletesebben a távlati kutatási tervben szereplő munkálatok koordinálásának kérdéseivel, mert az Osztálynak is csak így lehet megfelelő betekintése ezekbe a munkálatokba. ZIBOLEN ENDERE szóvátette azt a kérdést, mely a leendő Pedagógiai Társaság szempontjából alapvető jelentőségű, hogy ugyanis ennek szüksége van megfelelő akadémiai háttérre, illetve bázisra. Még egy kutatócsoport is viszonylag szerény bázisnak mutatkozik, mégis legalább ennyi elengedhetetlen. Javasolta a továbbiakban, hogy a Pedagógiai Bizottság fokozza az időszzerű közoktatáspolitikai kérdések megvitatásának intenzitását, és igyekezzék elérni, hogy ezekhez a kérdésekhez még az „előkészítő fázisban” hozzá tudjon nyúlni, ezekkel kapcsolatban véleményt tudjon alkotni és illetékes helyre eljuttatni. ÁBENT FERENC a kiadás kérdéseivel foglalkozott. Kérte az Osztály segítségét abban a vonatkozásban, hogy a Kiadó az éves tervvel kapcsolatban lehetőleg időben foglaljon állást és közölje ezt az állásfoglalást a szerzőkkel. FÖRDES ÉVA a kiadással kapcsolatos problémákról szólva megemlítette, hogy a „Tanulmányok a munkáranvelés történetéből” c. kötet esetében ismételtlen megmutatkozik az átfutási idő rendkívüli hosszúsága. Szóvátette a tiszteletdíj problémáját is. Mindenképpen szükségesnek mondomta az átfutási idő jelentős rövidítését, ha csak nem akarják, hogy egyébként értékes tanulmányok időközben részben aktualitásukat veszítsék. ÁGOSTON GYÖRGY elmondta, hogy a kutatócsoport létrehozásának nem lenne ellenzője, de mint tanszékevezetőt, ennél jobban érdekelné az, hogy az egyetemen tanszékeken kibontakozó kutatások a jelenleginél nagyobb támogatást kapjanak. Nem létszámra gondol, hanem a szükséges költségeknek a jelenleginél fokozottabb biztosítására. Ez időben talán még fontosabb lenne, mint a kutatócsoport felállítására. Felvetette azt a kérdést, vajon a bizottságokban folyó vitákat meghallgatják-e a közoktatásügyi vezetők? Szükségesnek tartotta a Bizottság erőfeszítését abban a tekintetben, hogy a kibontakozó pedagógiai mozgalmaknak fokozottabban élbe menjünk, mert ezáltal válik lehetségessé ezeket eleve helyes mederbe terelni.

A felszólalásokra válaszolva NAGY SÁNDOR mindenekelőtt köszönetet fejezte ki azért a gondos elemzésért, melynek körvonalai a hozzászólások összességéből a bizottságok munkájával és feladataival kapcsolatban kibontakoztak, továbbá azokért az értékes javaslatokért, melyek elhangzottak. Egyetértését fejezte ki azokkal a megjegyzésekkel, melyek a Pedagógiai Társaság megszervezésére vonatkoznak. Nézete szerint már az albizottsági rendszer létrehozása céltudatos lépés volt ebbe az irány-

ba, és most, esetleges újabb albizottságokkal ismét tovább léphetünk a Társaság létének reális megalapozása felé. Természetesen ehhez az is szükséges, hogy a Pedagógiai Bizottság és az albizottságok tovább fokozzák azokat az értékes erőfeszítéseiket, melyekkel már eddig is jelentős aktívahálózatot sikerült kiépíteniük. Feltétlenül szükségesnek mondotta továbbá annak a minimális bázisnak a létrehozását — egyetértve az idevonatkozó javaslatokkal —, melyet egy akadémiai kutató csoport jelenthetne a leendő Pedagógiai Társaság és általában a pedagógiai kutatás akadémiai ügyeinek, alapvető feladatainak intézése szempontjából. Azt a meggyőződését fejezte ki, hogy azok a javaslatok, melyek a Pedagógiai Bizottság mellett kísérleti iskola létesítésére vonatkoznak, szintén csak attól a pillanattól kezdve kapnak realitást, melyben egy kutató csoport létevel számolni lehet; egyébként ugyanis olyan ellentmondásos helyzet keletkeznék, hogy egy társadalmi munkát végző és megfelelő akadémiai apparátussal nem rendelkező testület próbálna kísérleti iskolát irányítani, ami nyilvánvaló képtelenség. Ez nem jelenti a kísérleti iskola szükségességének tagadását, hanem ismét csak a kutatócsoport létének szükségességére, létrehozásának halaszthatatlanságára utal. Általában véve egyetértett a kísérletek jelentőségének és a kísérleti iskolák szükségességének gondolatával, mely a vitában nagy hangsúllyal felmerült; szükségesnek tartotta azonban a kísérletekkel kapcsolatban a nagyobb differenciálást, mivel aligha kétséges a nevelési folyamat egészére kiterjedő kísérlet fontossága, másrészt azonban a nevelésméleti vagy didaktikai részletkérdésekben folyó kísérleteket is hiba lenne „rövidzárlatos” kísérleteknek mondani. — A továbbiakban értékelte azokat a megjegyzéseket, melyek a nyilvánosság szélesítésével, a Magyar Pedagógia jellegével, a pedagógiai kiadványok számának növelésével és egyéb, a bizottságok szempontjából

fontos kérdésekkel foglalkoztak. Kifejezte annak szükségességét, hogy valamennyi elhangzott észrevétellel és javaslattal megfelelő mértékben foglalkozzanak a bizottságok s mind ezekből a rájuk tartozók hatékony megvalósulását lehetőségeikhez képest szorgalmazni és szolgálni törekedjenek. Lényegesen minősítette a vitának a kiadvással kapcsolatos észrevételeit és javaslatait; köszönetét fejezte ki ezzel kapcsolatban azokért az értékes információkért, melyekkel a II. Osztály képviselője szolgált az ülésen. Egy hozzászólás kapcsán kifejtette azt a meggyőződését, hogy nem helyes a kérdést úgy feltenni: vajon a kutatócsoport létesítése szükséges-e, sürgetőbb-e, vagy a kutatási összegenek a pedagógiai kutatásra nézve arányosabb elosztása az egyetemeken. Ez két külön kérdés; az egyik az Akadémia illetékességi körébe tartozik, a másik a Művelődésügyi Minisztériuméba. Nézete szerint mindkét területen szükséges az előrelépés. Ami pedig azt illeti, hogy a Bizottságnak és az albizottságoknak fokozniuk kell erőfeszítéseiket, hogy élére álljanak a kibontakozó pedagógiai mozgalmaknak, — ez kétségtelen. Ennek azonban az a másik oldala, hogy amikor a Bizottság valóban az „élére áll” egy ilyen mozgalomnak — s erre jó példa az oktatási folyamattal foglalkozó nemzetközi munkaértekezlet —, akkor a Bizottságnak, mint kollektívának, nagyobb együttes erőfeszítéseket kell végeznie. Általában véve alapvető kérdés, hogy a Bizottság és az albizottságok tagsága egyenletesebben és nagyobb intenzitással végezze a bizottsági tagságból adódó feladatokat.

Befejezésképpen köszönetét fejezte ki a II. Osztály Vezetőségének, a kommunista aktívának, a bizottsági és albizottsági vezetőknek, valamint a bizottságok tagságának azokért a munkálatokért, melyeknek a Jelentésben felsorolt eredmények köszönhetők.

*

Az MTA Pedagógiai Bizottsága 1964 május 18-án tartott ülésén megvitatta a *Tanulmányok a neveléstudomány köréből*, 1962. című kiadvány anyagát. Előadók *Jóboru Magda* (értékelése a Pedagógiai Szemle 1964. évi 4. számában jelent meg) és *Temesi Alfréd* (értékelése folyóiratunknak ebben a számában) voltak. A vitában a Bizottság minden tagja részt vett.

A Bizottság határozatot hozott *Magyar Pedagógiai Lexikon* megjelenetéséről. Az előkészítő munkálatok megindítására *Nagy Sándort*, a Bizottság elnökét, *Földes Évát*, a Bizottság titkárát és *Kiss Arpád* bizottsági tagot kérte fel.

BEKÜLDÖTT KÖNYVEK ÉS FOLYÓIRATOK

- Beszámoló* az 1961—63. évi pedagógiai pszichológiai munkáról. Budapest, TIT, 1964. 15+10 l.
- Hermann Alice*: Kisgyermek a nagyvilágban. Hogyan segítse a szülő három-hatéves gyermekének ismerkedését a világgal? Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1964. 96 l. Szülők Könyvtára
- Illés Lajosné* (szerk.): Az új iskolának új didaktikát. Vita az oktatás didaktikai alapjairól a Szovjetunióban. Budapest, Tankönyvkiadó, 1964. 55 l.
- Katona Ibolya*: Egészséges életmódra nevelés a családban. Általános iskolások szüleinek. Budapest, Kossuth Könyvkiadó 1964. 31 l. Szülők Könyvtára.
- Magyar Pszichológiai Szemle*, 1964/1. sz. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1—160. l.
- B. Vince Agnes*: (szerk.): Ünnepek, ünnepélyek az óvodában. Karácsony, anyák napja, évszáró. Segédkönyv. II. kötet. Budapest, Országos Pedagógiai Intézet—Tankönyvkiadó, 1964. 176 l.+ képek.
- Zrinszky László*: Makarenko etikai nézetei. Budapest, Tankönyvkiadó, 1963. 220 l.